

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Добринка Иванова Чанкова, преподавател в Катедра „Публичноправни науки“ в Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Н. Рилски“, Професионално направление 3.6 Право; Идентификационен индивидуален номер в НАЦИД: №38964 <https://cris.nacid.bg/public/scientist-preview/14248>, www.researchgate.net/profile/Dobrinka-Chankova, ID No - F 2150-2014, <https://orcid.org/0000-0001-7518-1991>, назначена със заповед №243 от 20.04.2023 г. на ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ за член на научното жури за публичната защита на дисертационния труд на

МАКПАЛ БАХИТЖАНКИЗИ КАЙНАЗАРОВА

докторант на самостоятелна подготовка в катедра "Правни науки" на Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“, на тема:

„ПРЕВЕНЦИЯ НА ПРЕСТЪПНОСТТА, СВЪРЗАНА С ДОМАШНО НАСИЛИЕ СПРЯМО ЖЕНИ В РЕПУБЛИКА КАЗАХСТАН“

за присъждане на образователната и научна степен ДОКТОР в Научна област 3. Социални, стопански и правни науки по Професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Криминология“

1. Обща характеристика на дисертацията

Предмет на дисертационния труд е домашното насилие и по-конкретно проблемът за защита на живота, здравето и телесната неприкосновеност на жените в Република Казахстан от тези актове и подобряване на законодателството за противодействие на домашното насилие. На базата на направената криминологична характеристика на домашното насилие над жени и въз основа на изследваните фактори, определящи появата, развитието и разпространението на това негативно социално явление, се дават препоръки за подобряване на правните и организационни мерки за противодействие на домашното насилие и усъвършенстване на правната уредба. Актуалността на проблема се свързва с появата на нови перспективи за развитие и необходимостта от обобщаване на методите, прилагани от правоприлагащите органи, държавните органи и гражданското общество за предотвратяване на домашното насилие над жени. Твърде амбивалентното разбиране на домашното насилие в национален, а и в европейски и международен план, и липсата на единен подход към понятието за насилие в семейството, разбираемо е стимулирало докторанта да положи усилия за разработването на подходящ концептуален апарат и изясняване на дефиницията на понятията "домашно

насилие" и "семеино-битови отношения". Още на този етап може да се каже, че тези усилия са били плодотворни. Допълнителни аргументи идват и от недостатъчната ефективност на правоприлагащите и другите държавни органи, и то не само в национален план, да противодействат на проявите на домашно насилие срещу жени в обществото. Осъзнатата необходимост от незабавно разрешаване на назоври обществени проблеми е довела до ангажирането с тази значима, както за науката, така и за практиката проблематика. Затова и усилията на докторанта заслужават адмирации.

При изследването по темата дисертантът изхожда от някои безспорни тези: домашното насилие обхваща всички незаконни действия, съдържащи признаци на физическо, сексуално, психологическо или икономическо насилие, които се извършват както в семейния кръг, така и в близкото обкръжение, включително между лица в бивше съжителство; изследването на насилието има интердисциплинарен характер, поради което знанията от социологията, психологията, философията, политическите науки и други са особено полезни; системата за държавна социална защита се нуждае от иновативни форми на превенция и рехабилитация на жени, засегнати от домашно насилие. Всичко това се е отразило особено благоприятно на работата по труда.

На базата на задълбочен анализ, отлично познаване на материята, законодателството - национално и чуждо, и практиката, и умело използване на множество изследователски методи и научен инструментариум, са направени редица нови теоретични изводи и обобщения, както и предложения *de lege ferenda*, представляващи принос в криминологичната литература.

Дисертацията представлява изследване от 238 стр., включващо увод, 3 глави, заключение, 2 приложения и библиография със заглавия на български, руски и английски език, релевантни национални и международни актове, Интернет източници, стратегически документи. Направени са 286 бележки под линия. Статистическите данни, интерпретирани в много добри диаграми, графики, таблици, повишават допълнително комуникативността и стойността на изследването и показват умениято на дисертанта да се изразява графически.

2. Оценка на научните и практически резултати и приноси в дисертацията

Глава първа „Понятие и същност на престъпното насилие срещу жени" е посветена на изучаването на теоретичните и методологичните аспекти на домашното насилие. Извършен е анализ на категориалния апарат, проучена е наказателноправната характеристика на домашното насилие срещу жени в Република Казахстан, както и нормативните решения в редица чужди държави. Отделено е дължимото внимание на използваната терминология, поради съществуването на множество определения за домашно насилие. Съвършено състоятелно, обсъдени са противоречиво възприеманите процеси на криминализация и декриминализация на съставите на престъпления, свързани с домашно насилие в Република Казахстан. Авторът убедително и аргументирано защитава своето мнение и предлага конкретни решения.

Втората глава, озаглавена „Криминологични характеристики на насилствените престъпления в семейството, извършени срещу жени" изследва и

анализира проблема с формирането на наказателноправен институт за престъпления от домашно насилие срещу жени. Като основни фактори, определящи домашното насилие над жени, се определят макро-икономически фактори; фактори, свързани с социалната среда; фактори на отношенията; индивидуални фактори. Правилно се сочи, че насилието срещу жени често се свързва с насилието, основано на пола. Установява се, че домашното насилие над жени в Казахстан се характеризира с естествена латентност. Последиците от домашното насилие се систематизират в следните групи: морални, психологически, физически, материални (икономически), политически.

Глава трета "Основни насоки за предотвратяване на насилствени престъпления в семейството срещу жени" има ясно изразен практико-приложен характер. Разглеждат се общите социални и специални криминологични мерки за предотвратяване на домашното насилие срещу жени; анализират се основните насоки за подобряване на системата за превенция на домашното насилие и се разработват препоръки за подобряване на осигуряването на правата и свободите на жените в процеса на противодействие на домашното насилие. Анализират се критично Концепцията за семейната и джендър политиката и Концепцията за правната политика в Република Казахстан до 2030 г., както и актуалното законодателство, проблемите, свързани със заповедта за защита, несъответствията в правоприлагането и др. Критиката е обективна и конструктивна. Важно място е отделено и на защитата на жените от домашно насилие чрез институции на гражданското общество като ключов инструмент.

В **заклучението** в синтезиран вид са изведени най-важните изводи и препоръки.

Важна добавена стойност на труда дава социологическото проучване сред населението, с цел установяване на общественото разбиране за домашно насилие, а така също и проучването сред работници в кризисни центрове и центрове за подпомагане на жертви на домашно насилие. На базата на тях са генерирани полезни предложения и препоръки.

В дисертацията са направени много теоретични обобщения и конкретни предложения, представляващи **собствен принос в криминологичната теория**. Заслужава да се отбележат по-значимите от тях:

- Разработени са качествено нови подходи за подобряване на методите за превантивна работа за предотвратяване на домашното насилие срещу жени.

- Проучени са добри практики на чужди държави за противодействие на домашното насилие въз основа на анализ на наказателното право, правоприлагащите практики и стратегическите документи, които могат да бъдат успешно реципирани.

- Направен е криминологичен анализ на домашното насилие над жени в Република Казахстан – ниво, структура, динамика, латентност.

- Предложен е комплекс от разнообразни превантивни мерки за намаляване на проявите на домашно насилие срещу жените в Република Казахстан.

- Формулирани са предложения *de lege ferenda* относно нормативни актове, регулиращи превантивната дейност: Кодекса за административните нарушения,

Наказателния кодекс, Закона за органите на правосъдието, Гражданския процесуален кодекс, Закона за превенция на домашното насилие и др.

Спазени са минималните национални изисквания по чл. 2б ЗРАСРБ. По темата на дисертацията има 3 публикации, които покриват изискуемите стандарти. Авторефератът е изготвен съгласно правилата и обективно и пълно отразява съдържанието на труда.

3. Становище относно наличието или липсата на плагиатство

В хода на работата ми като член на научното жури не са постъпили сигнали, аргументирани по съответния законов ред в писмен вид за наличие на плагиатство в представената дисертация и другите трудове на кандидата. И аз като член на научното жури не съм установила елементи на плагиатство и недобросъвестно използване на чужди научни резултати.

4. Бележки и препоръки

Препоръчвам на докторанта в изложението си да използва първо лице, единствено число, което отговаря на съвременните стандарти, както и да осъществи по-интензивна публикационна дейност, тъй като проблематиката има универсален характер.

5. Заключение

*В дисертацията се съдържат достатъчно теоретични обобщения, изводи и идеи, представляващи принос с научен и приложен характер, които обогатяват криминологичната теория. Затова считам, че представеният труд покрива изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и вътрешните правила за развитие на академичния състав на ВСУ „Ч. Храбър“ относно присъждане на ОНС „Доктор“. Ето защо давам на дисертационния труд на докторант МАКПАЛ БАХИТЖАНКИЗИ КАЙНАЗАРОВА положителна оценка и считам, че следва да ѝ бъде присъдена образователната и научната степен **ДОКТОР** по професионално направление 3.6 Право, Докторска програма „Криминология“*

15.05.2023г.

Подпис:

Проф. д-р Добринка Чанкова